

مستندسازی قرارگاه نصر در هدایت عملیات فتح‌المبین (کربلا ۲)

شهاب رستمی^{۱*}

غلامرضا ملکی^۲

پذیرش مقاله: ۱۴۰۱/۱۲/۲۷

دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۰۷/۱۲

چکیده

مستندسازی به عنوان یک ابزار پرکاربرد امکان بهره‌گیری از تجربیات اجرایی را میسر می‌سازند و راه را بر بهبود مستمر کیفیت می‌بخشد. عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین) در شب ۲۱ و ۲۲ مارس ۱۹۸۲ در محور لشکر دهم و در یک جبهه وسیع در منطقه عمومی شوش - دزفول آغاز شد. نیروها طی شب اول موفق شدند ضمن شکستن مواضع دفاعی تیپ ۶۰ زرهی، نیروهای آن را به محاصره خود درآورده و اکثر آن‌ها من جمله فرمانده تیپ سرهنگ ستاد خطاب عمر را به اسارت خود درآوردند. با توجه به ماهیت موضوع نوع پژوهش کاربردی، روش اجرای پژوهش توصیفی و رویکرد پژوهش کیفی است. جمع‌آوری اطلاعات به دو روش میدانی و کتابخانه‌ای و با استفاده از اسناد و مدارک انجام گرفته است. یافته‌های پژوهش مبتنی بر اینکه عملیات فتح‌المبین یکی از عملیات‌های سرنوشت‌ساز در تاریخ جنگ ایران و عراق محسوب شده و پیروزی‌های چشمگیر رزمندگان ایرانی طی این عملیات، ضمن این‌که حیرت و تعجب محافل سیاسی و نظامی جهان را برانگیخت، باعث شد تا توازن قوا در جنگ تحمیلی کاملاً بر هم خورده و ایران در دو جبهه سیاسی و نظامی ابتکار عمل را در دست خود گیرد.

واژگان کلیدی:

شوش، دزفول، فتح‌المبین.

^۱ دانشجوی دکترای مدیریت دفاعی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، تهران، ایران.

^۲ دکترای تخصصی، دانشگاه فرماندهی و ستاد آجا، ایران، تهران.

* نویسنده مسئول: Email: sh.rostami38540@gmail.com

مقدمه

جنگ یکی از پایدارترین عناصر تاریخی زندگی اجتماعی انسان است و تمدن و دموکراسی هرگز نتوانسته است از استمرار آن جلوگیری نماید و یا بکاهد. فقط ۲۶۸ سال آن بدون جنگ سپری شده است. لذا باید اقرار کرد که جنگ در طول تاریخ خود، همواره مانند امروز شکل نهایی مبارزه، رقابت و انتخاب طبیعی برای انسان بوده است. چنانکه هراکلیوس اعتقاد داشت: جنگ تاریخ‌ساز، موضوع رقابت و اساس همه چیز است. جنگ منبع لایزال اندیشه‌ها و اختراعات و نهادها و عامل پیدایش دولت‌ها است و در مقابل صلح آرامشی است ناپایدار که تنها با قبول تفوق یا در صورت تساوی قدرت‌ها قابل دوام است (ویل دورانت، ۱۳۹۵).

تاریخ در حاشیه شرقی بین‌النهرین شاهد درگیری‌های متعدد و اختلافات مرزی و ارضی بین حکومت‌های هم‌جوار آن بوده است به‌طوری‌که عمده‌ترین جنگ‌ها در این منطقه به وقوع پیوسته و قراردادهای مختلفی منعقد شده است.

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران در نیمه‌ی دوم قرن بیستم و در اوایل دهه‌ی ۸۰ میلادی، موازنه‌ی قدرتی که در دهه‌های پس از جنگ دوم جهانی به سود غرب در این منطقه بود، تغییر یافت لذا به تدریج توطئه‌ها و دسیسه‌های پشت پرده علیه نظام نوپای جمهوری اسلامی آشکار شد و دشمنی‌های پنهان جای خود را به رویارویی مستقیم با ملت انقلابی ایران داد و اتحادی شوم با هدایت استکبار جهانی و بعضی کشورهای منطقه علیه کشور ایران به وجود آمد و تحریکات داخلی بخصوص در منطقه‌ی شمال غرب کشور ابعاد گسترده‌ای یافت و در شهریور سال ۱۳۵۹ به اوج خود رسید. ضد انقلابیون در شهرهای مرزی و نقاط حادثه‌خیز کشور و سیاسیون وابسته به استکبار در قلب کشور، دست به توطئه و آشوب و ناامنی و قتل و غارت و مردم‌کشی زدند و از سویی دیگر صدام حسین با پیوستن به این اتحاد شوم، تلاش گسترده‌ای در جهت کسب قدرت برتر منطقه آغاز و نیت خود را با توطئه‌های استعمار عیان کرد و به تدریج زمینه برای تهاجم گسترده به مرزهای میهن اسلامی ایران فراهم شد.

به هر صورت تلاش‌های عوامل داخلی با هماهنگی دشمنان خارجی در شهریور ۱۳۵۹ به اوج خود رسید و تحرکات ضد ایرانی دولت عراق فزاینده و همه‌جانبه شد. تهدیدات جنگ طلبانه که پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران طراحی شده بود علیه کشور ما آغاز گردید.

ناآرامی‌ها و درگیری‌های مرزی از سوی عراق شدت گرفت، اظهارنظرهای صریح و جنگ‌طلبانه مقامات عراقی در این هنگام و تأکید بر حل اختلاف از طریق زور، بایان خواست‌های غیرمعتول، برخلاف عهدنامه‌ها، با ادعای حاکمیت بر اروندرود نیات پلید حاکمان بغداد را کاملاً آشکار ساخت. دولت بعثی عراق آخرین هماهنگی‌های لازم برای نهایی کردن حمله‌ی نظامی از پیش برنامه‌ریزی‌شده را به عمل آورد و تحرکات آشکار دولت عراق به‌جایی رسید که ابتدا سه منطقه مورد اختلاف را تصرف و عهدنامه‌ی ۱۹۷۵ را به‌طور یک‌جانبه ملغی کرد و درنهایت در آخرین روز شهریورماه ۱۳۵۹ صدام حسین با کشیدن طناب یک توپ و شلیک یک گلوله تانک تی ۷۲، جنگی طولانی، خون‌بار و ویرانگر را علیه کشور ایران آغاز کرد. پیروزی انقلاب اسلامی و تشکیل حکومت جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ و اختلاف عقیدتی حکومت دو کشور ایران و عراق، سوءظن حکومت بعثی عراق را برانگیخت و حکومت (شیعی) ایران را تهدیدی برای حکومت آن کشور تلقی کرد. عراق با استفاده از فرصت و برخورداری از پشتیبانی حکومت‌های استعماری که منافع خود را از دست رفته در ایران می‌پنداشتند. به منظور رفع هرگونه تهدید از سوی حکومت جمهوری اسلامی با بهانه لغو قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر به علل زیر تصمیم به جنگ با ایران گرفت (گروه مؤلفان، ارتش در دفاع مقدس، ۳۹).

(۱) جلوگیری از صدور انقلاب اسلامی به عراق.

(۲) لغو قرارداد ۱۹۷۵ میلادی و رفع عقده حقارتی که در پی عقد قرارداد الجزایر احساس می‌کرد

(۳) توسعه قلمرو نفوذ عراق در خلیج فارس

(۴) جداکردن سرزمین خوزستان با اعلام عربی بودن آن براساس ماده هفتم منشور حزب بعث

(۵) ادعای تعلق جزایر سه گانه تنب بزرگ، تنب کوچک و ابوموسی به اعراب.

(۶) به دست گرفتن رهبری کشورهای عرب

ارتش جمهوری اسلامی ایران به عنوان یک سازمان متشکل و منسجم علی‌رغم همه کاستی‌ها و نابسامانی‌های به وجود آمده از حوادث اجتناب‌ناپذیر انقلاب اسلامی، در همان روزهای آغازین جنگ در محورهای آبادان، خرمشهر، سوسنگرد، اهواز، فکه، دهلران، مهران، میمک، سومار و قصر شیرین و.... با همکاری سپاه پاسداران و نیروهای مردمی توانست با زمین‌گیر کردن دشمن در مواضع نامناسب پدافندی بزرگ‌ترین شکست را در عدم دستیابی عراق به اهداف تعیین‌شده تحمیل سازد به گونه‌ای که در همان روزهای اول جنگ اولین ندای مذاکرات صلح و آتش‌بس از طرف کشور عراق شنیده شد.

بدون شک دفاع مقدس به دلیل اهداف، ماهیت و پیامدهای سیاسی، نظامی، اجتماعی و فرهنگی و فن‌آوری آن یکی از مهم‌ترین رویدادهای تاریخی یک صدسال اخیر ایران است که نتایج تعیین‌کننده آن همواره از موضوعات اصلی کشور است و همچنان خواهد بود. در این میان سال اول جنگ و تبیین و بررسی عملیات انجام‌شده در آن از اهمیت دوچندانی برخوردار است،

عدم پرداختن به تاریخ دفاع مقدس و خاصه عملیات کربلا ۲ (فتح المبین) به عنوان یکی از اثرگذارترین عملیات کلاسیک ارتش در عرصه بزرگ‌ترین و مهم‌ترین رویداد تاریخ یک صدسال کشور که همانا جنگی هشت‌ساله را رقم زد تا چه حدی می‌تواند، نادیده گرفته شود؟ اقدام در این خصوص خود به تنهایی ضرورتی است متقن برای تجسم حقانیت دفاع مقدس؛ علاوه بر این، ضرورت انجام تحلیل این عملیات در اثبات درس آموخته‌های است که چنانچه به آن‌ها توجه نشود، امکان انتقال آن به نسل‌های بعدی تا چه حدی ممکن خواهد بود؟ دانش و سرمایه کسب‌شده در طول عملیات در سال‌های دفاع مقدس بدون شک گنجینه ارزشمندی است که برای کسب آن هزینه‌های بسیاری صرف گردیده است. بنابراین هرگونه بی‌توجهی، بزرگ‌نمایی و یا فراموشی آن می‌تواند در زمان بحران نظامی و جنگ مجدداً هزینه‌های جبران‌ناپذیری را به کشور تحمیل نماید، تأکید بر این موضوع ناشی از این مهم است که باید توجه داشت، میدان نبرد هرگز همچون عرصه یک آزمایشگاه نیست که در هر نوبت موفقیت و یا شکستی را بتوان در آن تجربه و یا آن را به دفعات مورد آزمایش قرارداد. به همین سبب است که مردمان کشورهای درگیر در جنگ همواره عملکرد خود در کارزار با دشمن از خود نشان داده‌اند و با بررسی و دستیابی به علل پیروزی‌ها و شکست‌ها آموزه‌های آن را به کار بسته

و بر قداست ملی، موجودیت و حیات سیاسی خود قوام بخشیده‌اند. این ضرورت زمانی بیشتر نمایان می‌شود که بدانیم کشور ما در منطقه بسیار حساس جهان واقع است و همچنین بعد از روسیه و به همراه چین دومین کشور پر همسایه در جهان است و برابر اصل رابطه مستقیم میان احتمال وقوع جنگ با تعداد همسایگان و اینکه محیط پیرامونی ایران هرگز از تنش خالی نخواهد بود با چه مخاطراتی مواجه خواهیم شد! به همین جهت است که تجربیات کسب‌شده از جنگ با عراق باید همواره در عرصه‌ها و سطوح گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد تا درس آموخته‌های آن هرگز از حافظه تاریخی ملت بزرگ ایران به فراموشی نرود. چراکه در صورت بروز هرگونه درگیری نظامی با همسایگان تنها انسجام ملی و رعایت اصول و قوانین جنگ است که راهگشا بوده و منجر به کسب پیروزی در عملیات نظامی خواهد شد. از تحلیل قرائن و شواهد جغرافیای طبیعی و انسانی ایران و همسایگانش خصوصاً در مناطق مرزی و همچنین توان رزمی آنان می‌توان دریافت که اصول و رویه‌های جنگ کلاسیک همچنان به‌عنوان یک پارادایم اصلی درنبرد مطرح و اصول آن برای دفاع و کسب پیروزی همچنان ارزشمند بوده، همچنان که، هنوز در مراکز علمی و دانشگاه‌های نظامی دنیا تدریس می‌شوند.

از این‌روی، آنچه دغدغه محققان است این است که بعد از گذشت ۴۰ سال از این عملیات، هر خواننده‌ایی با مطالعه این مقاله به طرح‌ریزی که نشان دهنده میزان مهارت کارکنان آن زمان بوده است و قدرت هماهنگ کردن تمام سامانه‌های جنگ با سطح امکانات آن زمان در جنگ که با تحریم‌های اقتصادی، فروپاشی ارتش در انقلاب و... بوده است پی خواهد برد و ارزش و بهای آموزش، شجاعت و قاهرانه عمل کردن کارکنان و مدیریت صحنه عملیات و ... حتماً برای آیندگان قابل احترام خواهد بود. در این راستا هدف اصلی پژوهش، مستندسازی قرارگاه نصر در هدایت عملیات فتح‌المبین (کر بلا ۲)، سوال اصلی پژوهش عملکرد قرارگاه نصر در هدایت عملیات فتح‌المبین (کر بلا ۲) چگونه بوده است؟ با توجه به ماهیت موضوع نوع پژوهش کاربردی، روش اجرای پژوهش توصیفی و رویکرد پژوهش کیفی است. جمع‌آوری اطلاعات به دو روش میدانی و کتابخانه‌ای و با استفاده از اسناد و مدارک انجام گرفته است.

مبانی نظری

رویدادهای قبل از شروع عملیات و رهنمود حضرت امام خمینی (ره) (سالاری کیا، ۱۳۸۴).

در اواخر اسفندماه سال ۶۰ و پس از ادغام نیروهای ارتش جمهوری اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی فرماندهان و مسئولان قرارگاه کربلا نیز با توجه به طلوع و غروب ماه جلسه‌ای به منظور انتخاب زمان مناسب برای آغاز عملیات تشکیل دادند و طبق محاسبه به این نتیجه رسیدند که بهترین زمان برای شروع عملیات و استفاده از نور ماه بین روزهای هفدهم و هیجدهم فروردین ماه سال ۶۱ خواهد بود. ولی با توجه به حضور نیروهای عمل کننده در منطقه و آسیب‌پذیری این نیروها و توقف طولانی مدت در منطقه عمل و هوشیاری دشمن بحث به درازا کشید و هنوز از جلسه نتیجه‌گیری نشده بود که در چنین موقعیتی دشمن (۲۹ اسفندماه) در منطقه استقرار تیپ ۲ لشکر ۷۷ در شوش و همچنین منطقه استقرار قرارگاه فتح در منطقه (تیپ ۵۵ هوابرد) رقابیه اقدام به حمله نمود و بسیاری از مسائل پیش‌بینی شده در طرح را با مشکل مواجه ساخت و از چهار محور پیش‌بینی شده برای اجرای عملیات فوق فقط ۲ محور شمالی یعنی محور عملیات قرارگاه قدس و هم چنین محور قرارگاه نصر در جسر نادری قابل استفاده بود (سالاری کیا، ۱۳۸۴، ۱۱).

شهید صیاد شیرازی به هنگام تشریح عملیات فتح‌المبین در دانشگاه افسری امام علی (ع) درباره انتخاب زمان آغاز عملیات چنین اظهار داشت:

بعد از حمله دشمن به مناطق فوق به فکر راه چاره‌ای بودیم تصمیم گرفتیم از دو نفر فرمانده قرارگاه کربلا (شهید سپهد علی صیاد شیرازی و برادر محسن رضایی) یک نفرمان به حضور حضرت امام شرفیاب و کسب تکلیف و دو سؤال را مطرح کنیم.

سؤال اول: با توجه به شرایط پیش آمده و این که ما به مدت سه ماه زحمت کشیدیم و کار کردیم در این شرایط چه کنیم؟

سؤال دوم: با توجه به شرایطی که دشمن به ما تحمیل کرد اگر طرح را به طور ناقص به مرحله اجرا درآوریم سرنوشت عملیات چه خواهد شد، لازم است از حضرت امام کسب تکلیف شود و حضرت امام استخاره‌ای به فرمایند و در این رابطه ضمن ارشاد، دستور لازم را صادر بفرمایند؟

شهید در ادامه اضافه می‌کند: من بر حسب ضرورت می‌بایستی در جبهه می‌ماندم و اوضاع جبهه را کنترل می‌کردم و فرمانده سپاه (برادر محسن رضایی) می‌بایستی برای کسب تکلیف راهی تهران می‌شدند (سالاری کیا، ۱۳۸۴، ۱۱).

خدا رحمتش کند حاج احمد آقا برنامه را تنظیم کرد که به مدت یک ربع دیدار با امام در جماران برگزار گردد. در مورد اعزام برادر محسن رضائی از دزفول به تهران بحث می‌کردیم در صورت استفاده از خودرو ۱۴ ساعت زمان برای رفتن و به همین نسبت زمان برای برگشتن و رسیدن به محضر حضرت امام و توقف‌های دیگر حداقل ۳۰ ساعت برای این مسئله وقت بایستی پیش‌بینی شود و صرف این مدت زمان با توجه به شرایط فعلی و هوشیاری دشمن و حمله به ۲ قرارگاه خود به خود سؤال‌های جدیدی مطرح خواهد شد در همین اثناء خلبان شهید سرهنگ حق‌شناس که استاد خلبان اف ۵ و به عنوان مشاور برای استفاده از هواپیمای جنگی در قرارگاه کربلا حضور داشت با شنیدن بحث‌های فوق چنین اظهار داشت:

اگر مشکل وسیله دارید من پیشنهاد می‌کنم: از هواپیمای جنگی استفاده کنید البته این پیشنهاد غیر مقرراتی و غیر رسمی است فقط مسئولیت این پیشنهاد را باید به نحوی به پذیرید.

پایگاه چهارم شکاری دزفول دارای هواپیمای اف ۵ یک کابین، و دو کابینه است و من می‌توانم یکی از کابین‌های هواپیما را برای یک سرنشین اختصاص بدهم از پایگاه دزفول تا تهران به مدت ۲۰ دقیقه زمان برای رفتن و همین مدت هم برای برگشتن پیش‌بینی کنید.

برادر رضایی اعلام آمادگی کردند و با شهید حق‌شناس عازم تهران شدند پس از دو ساعت از لحظه عزیمت به تهران و شرفیابی به حضور حضرت امام تا لحظه ورود به منطقه عملیات به قرارگاه کربلا برگشتند و در جمع فرماندهان و پرسنل عملیات و اطلاعات با ابراز خوشحالی نحوه رفتن با هواپیمای اف ۵ و هم چنین شرفیابی به حضور حضرت امام را چنین تعریف کردند:

موقع عزیمت به تهران برای سرعت گرفتن هواپیما خلبان شهید سرهنگ حق‌شناس دستگیره‌ای که به نام جی معروف است را می‌کشید، مثل این که جگرم را می‌کشید. پس از رسیدن به حضور حضرت امام اوضاع منطقه عملیات را خیلی وخیم تعریف کردم و پیش خود احساس کردم که حضرت امام با شنیدن این گزارش خیلی ناراحت خواهند شد ولی امام بدون تغییر حالت فرمودند به زودی عملیات کنید.

سؤال دوم این که عملیاتی که می‌خواهیم انجام بدهیم ناقص است استخاره کنید، امام با لبخندی فرمودند: این جا استخاره لازم نیست، شما اگر می‌خواهید قلبتان قوی شود قرآن را به طلب خیر باز کنید بخوانید، قلبتان قوی می‌شود بروید عملیات بکنید و دشمن را زود درگیر کنید.

در این لحظه من به چهره همه هم‌زمان سپاه و ارتش و اساتید دانشکده فرماندهی و ستاد که در قرارگاه حضور داشتند نگاه کردم و هیچ کدام اعتراضی نکردند چون غرق در آن صفای معنویت بودند و رفتیم و با نام مبارک یا زهرا (سلام الله علیها) عمل کردیم و قرارگاه قدس و نصر در مرحله یکم موفق شدند به اهدافشان برسند که زمینه‌ای شد برای ادامه نبرد.

آخرین تصمیم

پس از بازگشت برادر محسن رضایی (فرمانده سپاه پاسداران انقلاب اسلامی) از حضور حضرت امام (ره) و دریافت دستور صریح و روشن معظم‌له برای اجرای عملیات و درگیر نمودن دشمن، فرماندهان و مسئولان قرارگاه کربلا با توجه به هوشیاری دشمن و تک سنگین به منطقه رقابیه و شوش دیگر منتظر استفاده از نور ماه نشدند و با اطمینان خاطری که از فرماندهان قرارگاه‌های چهارگانه در رابطه با احراز آمادگی یگان‌ها دریافت نمودند امریه‌ای از قرارگاه مقدم نزاجا در جنوب (کربلا ۲) به قرارگاه‌های عمل کننده ابلاغ گردید (سالاری‌کیا، ۱۳۸۵، ۱۳۵).

در رابطه با شروع عملیات و ساعت (س) فرمانده قرارگاه نصر (سرهنگ حسنی سعدی) همچنین اظهار داشتند:

قرارگاه اصلی لشکر ۲۱ پیاده حمزه قبل از عملیات فتح‌المبین بین اندیمشک و دزفول (غرب جاده اندیمشک دزفول) قرار داشت. برای اجرای عملیات و کنترل عملیات از نزدیک، یک قرارگاه تاکتیکی و یک دیدگاه برای لشکر تهیه و آماده شد. قرارگاه تاکتیکی در منطقه زاغه‌های مهمات غرب رودخانه کرخه (در یکی از زاغه‌های مهمات) و دیدگاه در منطقه ارتفاعات سپتون، نقطه‌ای بسیار مناسب که به تمام منطقه عملیات دید کافی داشت.

چهل و هشت ساعت قبل از عملیات در قرارگاه تاکتیکی مستقر شدیم. در یکی از زاغه‌های مهمات، دقیق به خاطر من نیست، عصر روز ۲۹ اسفند (دشمن شب قبل به منطقه شوش و رقابیه تک کرده بود) ساعت نزدیک ۱۹۰۰ و هنگام غروب آفتاب بود. من در قرارگاه تاکتیکی (همان

زاغه) تنها در حال قدم زدن بودم و به عملیات فکر می کردم. یکباره نگهبان اطلاع داد فرمانده نیرو آمد. چهره اش قدری ملتهب بود، بعد از ادای احترام و سلام و علیک، بلافاصله به عملیات شب قبل دشمن اشاره و قدری پیرامون اوضاع احوال آن منطقه صحبت کرد و در ادامه گفت: اگر امشب دشمن به عملیات خود ادامه دهد، تمام زحماتی که تاکنون برای این عملیات فتح المبین کشیده ایم به هدر خواهد رفت و معلوم نیست که نتیجه آن چه خواهد شد. در ادامه گفت ما در قرارگاه کربلا با برادر محسن رضایی به این نتیجه رسیده ایم که امشب عملیات را آغاز کنیم (با قرارگاه قدس و نصر). من از شنیدن این موضوع (امشب تک کنیم) با خودم گفتم قریب چهار ماه است که برای اجرای این عملیات زحمت کشیده ایم و تا این ساعت هنوز یک گردان تانک و یک آتشبار توپخانه به علت نبودن تانکبر به منطقه لشکر نیامده است، علاوه بر این، اگر همین حالا دستور را ابلاغ کنیم از لشکر به تیپ ها، از تیپ به گردان، و گروهان و آماده شدن برای حرکت و اجرای تک، یقین به بعد از نیمه شب می کشد و معلوم نیست چه خواهد شد، اجازه دهید فردا شب با آمادگی صددرصد و به امید خدا عملیات را انجام می دهیم و شما نگران نباشید با شنیدن صحبت های من قدری آرام گرفت و یک نفس عمیق کشید. گفت خوب برادر محسن هم رفتند و به برادران سپاه ابلاغ کند. بنابراین من بروم و هر چه سریعتر به او هم بگویم که دستور را ابلاغ نکند و به سرعت به سمت قرارگاه کربلا حرکت کرد من هم یک نفس عمیق کشیدم و خدا را شکر کردم که به نتیجه مطلوبی رسیدیم.

ساعت (س) روز (ر)

در ساعت ۱۹۰۰ روز یکم فروردین سال ۱۳۶۰ قرارگاه مقدم کربلا (۲) ساعت (س) روز (ر) و آغاز عملیات را ساعت ۰۳۰۰ روز ۱۳۶۱/۰۱/۰۲ و کد (رمز) عملیات را با نام مبارک بسم الله القاصم الجبارین یا زهرا (سلام الله علیها) به قرارگاه های عمل کننده ابلاغ شد (سالاری کیا، ۱۳۸۵، ۱۳۶ الی ۱۴۰).

هدایت عملیات

مرحله یکم عملیات

رویدادهای روز اول عملیات (مورخه ۱۳۶۱/۰۱/۰۲)

قرارگاه نصر در ساعت ۰۰۳۰ بامداد روز دوم فروردین ماه سال ۶۱ با اعلام رمز مبارک یا زهرا (سلام الله علیها) با استفاده از اصل غافلگیری و استفاده از مزایای تاریکی شب و بدون استفاده

از آتش تهیه حرکت یگان‌های خود را برای نابودی دشمن آغاز نمود و فریاد دشمن شکن یا زهرا (س) از حلقوم همه منتظران اجرای حمله به دشمن بر آمد و دلاورمردان قرارگاه نصر همچون شیری خشمگین با ۵ قرارگاه تاکتیکی به شرح زیر بر دشمن ناتوان تاختند تا حماسه-ای به یاد ماندنی بیافرینند.

نصرا (تیپ ۱ ال ۲۱ پیاده حمزه و تیپ ۷ ولی عصر دزفول)

قرارگاه نصر ۱ کمتر از یک ساعت از شروع عملیات در ساعت ۰۱۳۶ اعلام نموده گردان ۱۳۱ ادغامی موفق شد با عبور از کانال هندلی و با پشت سر گذاشتن موانع و میادین مینی که دشمن در ۱۸ ماه استقرار در منطقه (از آغاز جنگ تحمیلی) ایجاد نموده خود را به پشت مواضع دشمن برسانند و کانال هندلی را به تصرف خود در آورند.

فرمانده گروهان عمل کننده (ستوان یکم احمد آرام) با اعلام سقوط کانال هندلی^۱ و تبریک به فرمانده نصر ۱ گزارش داد از تعداد ۷ دستگاه تانک دشمن که قبل از شروع عملیات توسط عناصر شناسایی شمارش شده بودند تعداد ۶ دستگاه آن توسط پرسنل رزمنده منهدم و تنها یک دستگاه آن موفق به فرار شده که ارسال چنین گزارشی دقت یگان عمل کننده را در انجام شناسایی قبل از شروع عملیات نشان می‌دهد، همچنین دیگر یگان‌های عمل کننده نصر ۱ در همین ساعت اعلام نمودند درگیری شدیدی در منطقه تپه چشمه شروع شده است و یگان‌ها شدیداً با دشمن درگیر هستند.

در ساعت ۰۱۵۶ نصر ۱ به قرارگاه نصر اعلام نمود با سقوط کانال هندلی پرسنل رزمنده این قرارگاه به طرف سرخه صالح پیشروی نموده و هم اکنون در سرخه صالح مستقر هستند. قرارگاه نصر به نصر ۱ دستور داد به فرماندهان و پرسنل ابلاغ کنید با توجه به اهمیت سرعت در تصرف هدف‌ها به فکر جمع‌آوری غنائم نباشند و سعی کنند با انهدام تانک‌های دشمن راه را برای عبور تانک‌های خودی باز نمایند.

در ساعت ۰۲۳۰ نصر ۱ اعلام نمود سهراهی قهوه‌خانه نیز سقوط کرد و رزمندگان نصر ۱ با تصرف این منطقه هم اکنون در سه راهی قهوه خانه مستقر هستند.

در ساعت ۰۲۵۰ دقیقه یگان‌های عمل‌کننده در تپه چشمه نیز موفق شدند تپه ۲۴۰ را به تصرف خود درآورند و حرکت خود را از شمال به طرف جنوب برای تأمین هدف‌های بعدی آماده نمایند.

قرارگاه نصر با توجه به موفقیت‌های به دست‌آمده در ساعت ۰۳۰۸ به قرارگاه کربلا اعلام نمود، کانال هندلی و سرخه صالح و سرخه فلیح و تپه‌چشمه و سه راهی قهوه خانه، سقوط کرده و یگان‌ها هم اکنون شدیداً با باقی مانده عناصر دشمن درگیر نبرد هستند.

گردان ۸۰۳ ادغامی نصر ۱ در ساعت ۰۳۲۵ اعلام نمود کارخانه شن شوری را به تصرف خود درآورده و درخواست نمود که به راننده بلدوزرها دستور داده شود، بریدگی‌های جاده آسفalte دهلران را سریعاً برای عبور خودروها و یگان‌ها ترمیم نمایند.

در ساعت ۰۴۵۰ تپه ۲۱۲ از مجموعه ارتفاعات تپه چشمه^۱ نیز به تصرف گردان ۱۴۰ ادغامی نصر ۱ درآمد و گردان ۱۳۸ ادغامی نصر ۱ با عبور از خط گردان ۱۴۰ برای ادامه عملیات وارد عمل شد.

در ساعت ۰۷۱۲ روز ۱۳۶۱/۰۱/۰۲ موفق شد پس از عبور از گردان ۱۴۰ کانال ال را به تصرف خود درآورده و دشمن را محاصره نماید. ساعت ۰۸۲۵ با فداکاری و تلاش یگان‌های عمل‌کننده نصر ۱ تانک‌های مستقر در منطقه شن‌شوری وحشت‌زده به حالت فرار منطقه را ترک کردند و در ساعت ۰۹۰۰ با تأمین کلیه هدف‌های واگذاری توسط نصر ۱ قرارگاه نصر به نصر ۱ دستور داد ضمن تأمین منطقه و برقراری تماس با نصر ۲ و ۳ و تهیه موانع مستحکم خود را برای پاتک با دشمن آماده و برابر طرح احتیاط قرارگاه نصر را تشکیل دهد.

در ساعت ۱۱۳۰ روز ۱۳۶۱/۰۱/۰۲ نصر ۱ اعلام نمود ضمن تصرف و تأمین کلیه هدف‌های پیش بینی شده (مرحله یکم) تا کنون ۲۱۰۰ نفر از پرسنل دشمن را به اسارت خود آورده و مشغول تخلیه اسراء است.

نصر ۲ (تپ ۲ لشکر ۲۱ پیاده حمزه و تپ ۲۷ محمد رسول الله (ص))

نصر ۲ به عنوان تلاش اصلی قرارگاه نصر هم‌زمان با سایر یگان‌های عمل‌کننده با اعلام رمز مبارک یا زهرا سلام الله علیها حمله دشمن شکن خود را به منظور تصرف هدف آزادی (علی

گره زد) و توپخانه‌های دشمن آغاز نمودند. با توجه به مسیرهای مطمئنی که از قبل توسط عناصر شناسایی و فرماندهان (تا رده تیپ)^۱ انتخاب شده بود یگان‌های عمل‌کننده این قرارگاه بدون درگیری به پیشروی خود به سمت هدف ادامه دادند و در ساعت ۰۱۵۰ اعلام نمود گردان ۱۴۱ به جاده آسفالت دهلران رسیده است و با تماس مکرری که با قرارگاه نصر برقرار نمود در ساعت ۰۲۴۵ دقیقه گزارش داد سایر یگان‌ها همچنان به پیشروی ادامه می‌دهند و جای هیچ‌گونه نگرانی نیست. در ساعت ۰۳۲۷ نصر^۲ در تپه جوفینه درگیر شد و گردان ۱۴۱ که از سمت راست بلتا به طرف ارتفاعات علی‌گrehزد در حرکت بود در ساعت ۰۴۰۵ اعلام نمود در ارتفاعات علی‌گrehزد درگیر شده و تا ساعت ۰۵۱۴ موفق شد علی‌گrehزد را به طور کامل به تصرف خود درآورد و با محاصره توپخانه دشمن تعداد ۸۴ قبضه توپ با کالیبرهای مختلف از توپخانه لشکر ۱۰ زرهی را که از یگان‌های در خط پشتیبانی می‌نمودند و شهرهای دزفول و اندیمشک را زیر آماج سهمگین خود قرار داده بودند با خدمه به تصرف خود در آورده و با تصرف راه اصلی دهلران ضمن بستن راه فرار یگان‌های در خط از ورود احتیاط‌های دشمن به منطقه جلوگیری نماید و با برقراری پست شنود^۳ و با تهیه مواضع تعجیلی به سمت غرب به حالت پدافندی درآید و بیش از ۱۰۰۰ نفر از پرسنل دشمن را به اسارت درآورد.^۴

نصر ۳ (تیپ ۳ لشکر ۲۱ پیاده حمزه و یگانهای ادغامی از تیپ ۷ ولی عصر دزفول)

در قسمت شرق منطقه عمل قرارگاه نصر یگان‌های نصر^۳ همزمان با سایر یگان‌های عمل‌کننده با اعلام رمز یا زهرا سلام و علیها تک همه جانبه خود را برای تصرف منطقه کوت کاپن و تپه ۹۸ و غرب تپه سبز^۴ آغاز نمودند.

زمین منطقه عملیات نصر^۳ به علت مسطح بودن و قابلیت مانور یگان‌های زرهی اکثر نیروهای زرهی دشمن در این منطقه به کار گرفته شد و با توجه به نزدیک بودن خط تماس (۷۰ الی ۱۵۰ متر) و هوشیاری در هنگام عملیات، آتش شدیدی روی یگان‌های نصر^۳ اجرا گردید، فرمانده نصر^۳ پس از زمان کوتاهی از پیشروی در ساعت ۰۱۱۰ درخواست اجرای آتش نمود

که به منظور سکوت عملیات و استفاده از اصل غافلگیری با درخواست یگان موافقت نشد و یگان‌های مانوری همچنان برای تصرف و تأمین هدف‌های از پیش تعیین‌شده به پیشروی خود ادامه دادند تا در ساعت ۰۱۳۶ به هنگام عبور از میدان مین اولین شهید قرارگاه نصر تقدیم محضر پروردگار گردید.

در ساعت ۰۱۵۰ یگان عمل‌کننده (گردان ۱۷۴ ادغامی) موفق شد تپه ۱ و ۲ کوت کاپن را به تصرف خود درآورد و همچنین گردان عمل‌کننده در جناح راست نصر ۳ در ساعت ۰۲۱۵ موفق شد با به آتش کشیدن ۵ دستگاه تانک دشمن خود را به خاکریز آبادی سرخه صالح برساند و به سمت غرب ادامه مسیر دهد.

با توجه به پیشروی سریع این قرارگاه و حجم آتش دشمن روی یگان‌های عمل‌کننده از قرارگاه فجر درخواست شده تا با اجرای آتش ضدآتشبار، توپخانه دشمن را که از تپه ابوصلیخات نصر ۳ را زیر آتش گرفته بود خاموش تا یگان‌های عمل‌کننده بتوانند به پیشروی خود ادامه دهند.

(گردان ۱۷۱ ادغامی) در ساعت ۰۴۲۳ اعلام نمود مواضع دشمن در غرب تپه سبز را به تصرف خود در آورده و مشغول پاکسازی هدف می‌باشد دشمن که از هر سمت زیر ضربات خورد کننده یگان‌های قرارگاه نصر قرار گرفته بود دیگر تاب مقاومت نیاورد و در ساعت ۰۴۴۶ به یگان‌های خود دستور عقب‌نشینی صادر و پرسنل مخابراتی عرب زبان نصر ۳ در ساعت ۰۵۱۰ وارد شبکه دشمن شدند و با صدور دستور عقب‌نشینی یگان‌های مضطرب و گرفتار دشمن را که منتظر چنین فرصتی بوده و دنبال بهانه می‌گشتند که از مهلکه نجات یابند با اجرای این فرمان شروع به عقب‌نشینی نمودند و یگان‌های این قرارگاه با توجه به وضع آشفته دشمن به سمت اهداف از پیش تعیین شده حرکت نمودند.

گردان ۱۷۴ در منطقه عمومی کوت کاپن در ساعت ۰۶۴۰ اعلام نمود کوت کاپن به طور کامل سقوط کرد و تعداد دو دستگاه تانک نیز به غنیمت گرفته شد و تعداد ۱۲ نفر خدمه نیز به اسارت درآمدند، یگان‌های عمل‌کننده در داخل منطقه کوت کاپن ضمن پاکسازی هدف مجدداً تعداد ۸۰ نفر از متجاوزین بعثی را به اسارت خود درآوردند و در ادامه پاکسازی در ساعت ۰۹۱۲ تعداد ۴۰ نفر دیگر نیز در این منطقه دستگیر شدند (از این تعداد ۱۱ نفر افسر ارشد و از فرماندهان یگان‌های دشمن بودند) با توجه به بهم ریختگی سازمان دشمن و صدور دستور

عقب نشینی، پست شنود اعلام کرد فرماندهان عراقی به یگان‌های در حال فرار خود دستور دادند به طور منظم به عقب حرکت نمایند.

نصر ۳ در ساعت ۱۱۵۰ موفق شد تعداد ۵ دستگاه تانک سالم را (احتمالاً تی ۷۲) به غنیمت بگیرد که از قرارگاه نصر درخواست راننده برای اخراج تانک‌های غنیمتی به پشت جبهه گردید، ضمناً در ادامه پاکسازی در بعد از ظهر روز اول عملیات در ساعت ۱۶۴۰ در منطقه سرخه صالح نیز تعداد ۷ نفر از افراد دشمن به اسارت نصر ۳ درآمدند. برابر اعلام قرارگاه کربلا دشمن نیز در ساعت ۱۷۵۰ یک گردان تانک و یک گردان پیاده خود را از رودخانه رفائیه عبور داده و در غرب تپه سبز مستقر نمود و دو تیپ از لشکر ۱۴ دشمن نیز در منطقه سایت برای اجرای پاتک در منطقه نصر ۳ آماده شدند که این پاتک نیز به مرحله اجراء در نیامد.

نصر ۴ (تیپ ۴ زرهی لشکر ۲۱ پیاده حمزه - احتیاط)

در ابتدای طرح‌ریزی عملیات کربلا ۲ و مشخص شدن تک اصلی قرارگاه نصر یگان‌های زرهی نصر ۴ (احتیاط) در پشت تک اصلی در منطقه سپتون مستقر شده بودند.

با توجه به شناسایی‌های قبل از عملیات و انتخاب مسیرهای پیشروی توسط فرماندهان نصر ۴ یک ساعت پس از شروع عملیات، قرارگاه نصر ابلاغ نمود یگان‌های زرهی به منظور اختفای عملیات با چراغ خاموش پشت سر تک اصلی به طرف علی گره زد حرکت خود را آغاز نمایند و با توجه به درگیری منطقه تپه چشمه و تپه جوفینه بهتر است از ارتفاع ۲۷۰ به طرف جنوب حرکت نمایند.

در ساعت ۰۴۴۵ دقیقه که علی گره زد به تصرف یگان‌های نصر ۲ درآمد یگان‌های نصر ۴ با سرعت به طرف هدف (توفیق) حرکت و اولین گردان تانک نصر ۴ (گردان ۲۴۲ تانک) به ارتفاع علی گره زد رسید و بلافاصله به منظور جلوگیری از فرار تانک‌های دشمن و همچنین آمادگی برای پاتک در منطقه مستقر گردید.

در ساعت ۱۲۳۰ نصر ۴ اعلام نمود تعدادی از تانک‌های دشمن در غرب منطقه علی گره زد مانور می‌کنند و احتمالاً قصد پاتک در منطقه را دارند که هشدارهای لازم توسط قرارگاه نصر به کلیه یگان‌ها به ویژه نصر ۲ و نصر ۵ داده شد.^۱

سازمان دشمن که در اثر ضربات سنگین یگان‌های قرارگاه نصر از هم پاشیده شده بود سعی کرد با حدود ۵۰ دستگاه تانک به جا مانده در مناطق عملیاتی قرارگاه نصر (تپه چشمه - تپه جوفینه - کوت کاپن و ۰۰۰) که راه فرار آنها نیز بسته شده از مهلکه نجات یابند که در حین فرار به دام یگان‌های یکپارچه و منسجم نصر ۴ افتادند و نصر ۴ با محاصره یگان‌های فوق تعداد ۵ دستگاه تانک دشمن را منهدم و گردان ۱۳۳ پیاده‌مکانیزه نصر ۴ نیز موفق شد تعداد ۴۰ نفر از پرسنل دشمن را به اسارت در آورد و باقیمانده موفق به فرار شدند.

نصر ۵ (تپ ۵۸ ذوالفقار با سه گردان از تپ ۲۷ محمد رسول الله (ص))

یگان‌های نصره همزمان با سایر یگان‌های عمل‌کننده با اعلام رمز مبارک یا زهرا سلام الله علیها تک را به منظور تصرف ارتفاعات شاوریه^۱ (هدف توفیق) آغاز نمودند و با غافلگیر کردن پستهای استراق سمع و با عبور از معابر پیش‌بینی‌شده در میداین مین دشمن به پیشروی ادامه دادند و با طی مسیری بین ۶ الی ۷ کیلومتر از شمال به جنوب و درگیری با سه رده پدافندی متجاوز موفق شدند در ساعت ۰۵۳۰ ارتفاع شاوریه را با گردان‌های ۱ و ۳ محاصره و ضمن انهدام تجهیزات دشمن تعداد ۱۲۱ نفر از پرسنل متجاوز را اسیر و تا ساعت ۰۸۱۱ تعداد ۱۵ دستگاه تانک سالم را به غنیمت درآورند. یگان‌های عمل‌کننده نصره با ادامه حرکت به سمت جنوب در ساعت ۰۸۲۴ دقیقه موفق شدند جاده دهلران^۲ را تصرف نموده و با بستن این جاده راه فرار یگان‌های در خط دشمن را مسدود و راه رسیدن نیروهای احتیاط را مختل نمایند، نصر-۵ در مانوری که برای اجرای عملیات پیش‌بینی نمود سعی کرد به صورت جبهه‌ای در تمام منطقه با دشمن درگیر نشود به همین دلیل تا ساعت ۰۸۴۰ با دور زدن ارتفاع ۳۵۰ و دسترسی به جناحین این ارتفاع و ارتفاع موصوف به دبلیو (W) موفق شدند دشمن را محاصره و تعدادی را به اسارت در آورد، در پاکسازی منطقه شاوریه در ساعت ۰۹۳۰ تعداد ۹۰ نفر نیز به اسارت یگان‌های عمل‌کننده درآمدند که در بین آنها دو نفر افسر نیز جزء اسرای تخلیه شده بودند.

اسرای دستگیر شده در این منطقه اعلام کردند در منطقه شاوریه ۳ گردان مستقر بودند که کاملاً نابود شدند و بقیه به اسارت درآمدند یا فرار کردند.

در ساعت ۱۵۴۲ در پاکسازی هدف، تعداد ۱۲۰ نفر دیگر نیز به اسارت یگان‌های عمل کننده درآمدند و یگان‌ها ضمن پاکسازی هدف به سمت غرب جهت جلوگیری از پاتک دشمن به حالت پدافندی در آمدند.

پاتک‌های ارتش عراق در روز اول عملیات

به منظور خنثی کردن این تهاجم وسیع و همه جانبه نیروهای ایرانی پاتک‌های ارتش عراق از ساعت ۶۱/۰۲/۲۰۰ در منطقه قرارگاه قدس آغاز گردید و یگان‌های تیپ ۱۰ زرهی مستقر در جنوب دچه با چراغ روشن به طرف کمرسرخ حرکت کردند. همچنین پاتک دشمن از ساعت ۱۵۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۲ در منطقه عمل یگان‌های قرارگاه نصر جدی شد و دشمن قصد داشت احتمالاً با تیپ ۱۴ مکانیزه لشکر ۹ (مستقر در بیس) در ساعت ۱۸۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۲ بر روی ارتفاعات علی گره زد (منطقه متصرفی نصر ۲) پاتکی را اجرا نماید که به علت تاریکی شب موفق به اجرای پاتک نشد.

یگان‌های قرارگاه نصر ۵ که در شمال شرقی امامزاده عباس نبرد می‌کردند در مقابل پاتک‌های دشمن قرار گرفتند و نصر ۵ و نصر ۲ که مواضع تعجیلی پدافندی مطمئنی انتخاب کرده بودند، تلاش کردند به هر شکل ممکن با ایثار و مقاومت منطقه تصرف شده روز اول عملیات را حفظ کنند .

نصر ۲ نیز تپه‌های سرکوب ارتفاعات علی گره زد را در جنوب جاده اصلی عین خوش دهلران به تصرف خود درآورده بود و باقیمانده نیروهای دشمن را که در مقابل قرارگاه نصر مقاومت می‌کردند، از عقب مورد تهدید جدی قرار داد تا یگان‌های نصر ۱ و ۳ بتوانند نیروهای دشمن را از جنوب جاده اصلی از غرب کرخه تا تپه‌های علی گره زد پاکسازی نمایند.

تهدید دشمن در منطقه نصر ۵ جدی شد و در ساعت ۰۹۰۰ فرماندهی نصره اطلاع داد عده‌ای از دشمن به سمت شاوریه و علی گره زد در حرکت هستند که بلافاصله قرارگاه نصر به کلیه یگان‌ها دستورات مراقبتی صادر و به یگان احتیاط قرارگاه نصر (تیپ ۴ زرهی) هشدار لازم را برای مقابله با پاتک دشمن و آمادگی سرکوب متجاوز را صادر نمود. با توجه به وسعت منطقه عمل قرارگاه نصر دشمن نتوانست موفقیتی به دست بیاورد و یگان‌های قرارگاه نصر ضمن

پاکسازی منطقه نسبت به جمع آوری غنایم و سازماندهی و شناسایی اقدام لازم را معمول داشتند.

نتیجه‌گیری روز اول عملیات

اخبار واصله از سایر قرارگاه‌های عمل‌کننده نیز خوشحال‌کننده بود و قرارگاه قدس در ساعت ۰۵۱۲ اعلام کرد پل روی رودخانه چی‌خواب و خاکریزهای شمال امامزاده عباس را تصرف نموده و گزارش داد که نیروهای قرارگاه قدس به طرف جاده ابوغریب در حرکت هستند و تا لحظاتی بعد عین‌خوش سقوط خواهد کرد، یگان‌های قرارگاه نصر نیز وضعیت را تا ساعت ۰۴۴۵ روز ۶۱/۰۱/۰۳ عادی اعلام نمودند.

ضربه سنگین و مهلکی که توسط سلحشوران قرارگاه نصر در مرحله یکم عملیات به دشمن وارد آمد، باعث از هم پاشیدگی یگان‌های متجاوز گردید، به نحوی که در این مرحله از عملیات با به هلاکت رسیدن عده کثیری از دشمن بیش از ۳۰۰۰ نفر از پرسنل ارتش بعث عراق به اسارت نیروهای رزمنده این قرارگاه در آمدند و بیش از ۸۴ قبضه توپ با کالیبرهای مختلف و تعدادی تانک و نفربر، خودرو و غنایم بی‌شماری نیز به دست رزمندگان قرارگاه نصر در آمد. آثار این پیروزی عظیم و چشمگیر کاملاً در چهره تک‌تک پرسنل مشهود بود به نحوی که پس از اشغال کلیه هدف‌های پیش‌بینی شده در مرحله یکم عملیات، خاکریزی توسط جهادگران مؤمن و پرسنل مهندسی قرارگاه نصر بلافاصله در حاشیه جنوبی جاده عین خوش دهلران (هدف قرارگاه نصر در خط نور) احداث گردید که پرسنل حاضر به توقف در پشت خاکریز نشدند و خواستار ادامه عملیات بودند و با ارشاد و راهنمایی معاون نصر ۱ (سرهنگ علی‌بخش نیکفرد) و رکن سوم لشکر (سرهنگ سالارکیا) پرسنل قانع شدند تا جا به‌جایی توپخانه‌های پشتیبانی‌کننده و پیش‌بینی سایر مسائل از جمله مشخص شدن کامل وضعیت تانک‌های دشمن مستقر در غرب کوت کاپن به صورت تعجیلی مواضع خود را در پشت این خاکریزها اشغال نمایند.

در هماهنگی که بین فرمانده نصر ۱ و نصر ۳ و معاون نصر ۱ به عمل آمد با مشخص شدن وضعیت تانک‌های دشمن مستقر در غرب کوت کاپن، یگان‌های نصر ۱ و نصر ۳ تا بعد از ظهر روز اول عملیات در حاشیه رودخانه رفائیه الحاق حاصل و در یک خط قرار گرفتند و با توجه

به شرایط روحی بسیار بالا کلیه پرسنل ضمن تهیه مواضع و شناسایی از منطقه خود را برای ادامه عملیات آماده نمودند.

رویدادهای روز دوم (مورخه ۶۱/۰۱/۰۳)

موفقیتی که در روز اول نبرد نصیب قرارگاه کربلا شد هر دو در منطقه شمال جاده اصلی عین-خوش و هم چنین در دامنه جنوبی ارتفاعات شمالی جاده مربوط به قرارگاه (قدس و نصر بود) فرماندهی نیروهای دشمن گمان نمی کرد که نیروهای ایرانی بتوانند با اجرای مانور احاطه-ای در عمق ۴۰ کیلومتر منطقه تحت اشغال او را تهدید کنند ضمن این که ۴ تیپ نیروی آنان که از جنوب غربی پل نادری تا عین خوش به سمت شمال پدافند می کردند در روز اول نبرد همگی تقریباً منهدم شدند و از توپخانه پشتیبانی کننده دشمن نیز (۸۴ قبضه توپ از کالیبرهای مختلف به تصرف نیروهای تکاور قرارگاه نصر ۲ درآمد و با توجه به منهدم شدن یگانهای قید شده و احساس تهدید جدی در منطقه عین خوش، سپاه ۴ عراق تصمیم گرفت به هر شکل ممکن این تهدید را خنثی کند لذا از بعد از ظهر روز اول درگیری ۶۱/۰۱/۰۲ یگانهای احتیاط دور و نزدیک دشمن در منطقه عین خوش و علی گره زد به حرکت درآمدند و آماده اجرای پاتک در منطقه قرارگاه قدس و تپه های علی گره زد و شاوریه در منطقه قرارگاه نصر شدند. پاتک دشمن از ساعت ۰۹۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۳ شدید شد و با توجه به قطع خطوط مقدم جبهه دشمن توسط قرارگاه قدس و بسته شدن راه مواصلاتی نیروهای متجاوز عراق در منطقه عین-خوش و توقف این شاهراه حیاتی توسط نیروهای ایرانی پاتک یگانهای زرهی دشمن مستقر در منطقه شدت گرفت و در ساعت ۱۳۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۳ پاتک دشمن از غرب با تیپ ۱۰ زرهی از سمت دچه و تیپ گارد جمهوری مستقر در چم سوری به مرحله اجرا درآمد و یگان-های دشمن موفق شدند قسمتی از یگانهای قرارگاه قدس را در حوالی جاده اصلی به سمت شمال به عقب برانند

طبعاً عملیات دشمن در جناح چپ قرارگاه قدس، منطقه قرارگاه نصر را نیز تحت تأثیر قرار داده بود.

مرحله دوم عملیات

رویدادهای روز سوم (۶۱/۰۱/۰۴)

با اشغال عین خوش توسط قرارگاه قدس، مهمترین راه مواصلاتی و آماد راه اصلی دشمن قطع شده بود و فرماندهان نیروهای عراقی می خواستند به هر شکل ممکن راه عقب نشینی یگان-های گسترش یافته خود در منطقه را باز نگهدارند و تمام تلاش خود را متوجه منطقه فوق نمودند، لذا یگان های احتیاط سپاه ۴ عراق شامل احتیاط های دور و نزدیک دشمن که از کرانه رودخانه دویرج وارد منطقه عین خوش شده بودند، پاتک خود را علیه نیروهای قرارگاه قدس آغاز نمودند.

دشمن در این روز ۶۱/۰۱/۰۴ منطقه قرارگاه قدس را از دو جناح یکی در سمت رودخانه دویرج و دیگری از سمت امامزاده عباس مورد تهدید جدی قرار داد و یگان های زرهی و مکانیزه دشمن به صورت موجی وارد منطقه نبرد می شدند و فرماندهان عراقی سعی داشتند به هر ترتیب که شده محور عین خوش به سمت امامزاده عباس را باز کنند. در صورتی که دشمن موفق می شد عین خوش و منطقه دشت عباس و ارتفاعات شاوریه و تپه های حساس علی گره زد را با پاتک های شدید خود پس بگیرد، کلیه موفقیت های به دست آمده مرحله یکم عملیات (روز اول نبرد) از بین می رفت و چه بسا نیروهای عراق درباره حاکم بر منطقه عملیات می-شدند.

با توجه به احساس خطر جدی از سوی دشمن و پاتک های متوالی در منطقه عین خوش قرارگاه کربلا ۲ تنها احتیاط خود (تیپ ۳۷ زرهی) را که در جنوب شرقی شوش استقرار داشت (برابر دستور جزء به جزء شماره ۱ کربلا ۲) به منظور رفع تهدید موجود و انهدام نیروهای دشمن در منطقه دشت عباس و محور مواصلاتی دشمن در تل از ساعت ۱۹۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۳ در کنترل عملیات قرارگاه نصر قرار داد که همزمان با قرارگاه قدس در ساعت ۰۱۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ تک نموده و نیروهای دشمن در منطقه را منهدم سازد. با توجه به مشکلاتی که برای اعزام تیپ ۳۷ زرهی^۱ پیش آمد، این یگان نتوانست به موقع وارد منطقه عملیاتی شود. حساسیت جبهه شمالی منطقه نبرد ایجاب می کرد به سرعت این یگان وارد منطقه عملیاتی شده و بلافاصله مأموریت خود را آغاز نماید لذا در ساعت ۲۰۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۳ به محض ورود

عناصر پیشرو این یگان بلافاصله فرمانده و رکن سوم قرارگاه نصر به منظور کمک و هدایت تیپ به محل پراکندگی در منطقه سرپل کرخه حضور یافتند و با پیش‌بینی وسایل سنگین مهندسی و ترمیم بریدگی‌های موجود در سرپل و جاده دهلران اقدام و تیپ را تا محل پراکندگی هدایت نمودند.

تانک‌ها و نفربرهای تیپ از آغاز تاریکی شب با چراغ‌های روشن تا ساعت ۰۵۳۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ وارد منطقه پراکندگی شدند (منطقه پراکندگی تیپ ارتفاعات بلتا در شمال جاده دهلران در مقابل تپه‌های علی‌گره زد تعیین شده بود) حرکت این یگان در شب با انبوهی از چراغ‌های روشن از آغاز تاریکی تا پایان شب چنان وحشتی در دل یگان‌های دشمن مستقر در ارتفاعات ابوصلیخات انداخت که دشمن را وادار ساخت تا از بیم غافلگیری با اجرای گلوله‌های منور منطقه را روشن سازند و برای اعلام حضور و هوشیاری خود بی‌هدف با گلوله رسام تیراندازی نمایند.

قرارگاه نصر پس از حضور فرمانده تیپ ۳۷ در منطقه به منظور ابلاغ مأموریت جدید دستور جزء به جزء شماره ۱ قرارگاه نصر را در ساعت ۲۴۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۳ با اعلام وصول ج - ۲۶ صادر و به نصر ۵ مأموریت داد در سمت عمومی علی‌گره زد امامزاده عباس تک نموده نیروهای دشمن در منطقه را منهدم و جاده دچه ابوغریب را تأمین و با یگان‌های قرارگاه قدس در ابتدای جاده امامزاده عباس عین‌خوش الحاق حاصل نماید و به تیپ ۳۷ زرهی با معرف نصر ۶ مأموریت داد تک نصر ۵ را دنبال و پشتیبانی نماید. (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۱ قرارگاه کربلا) (سالارکيا، ۱۳۸۵، ۱۶۴)

پس از استقرار تیپ ۳۷ زرهی در منطقه عملیات ساعت ۰۵۳۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ فرمانده قرارگاه نصر (در موضع تک) محل پراکندگی تیپ ۳۷ با احضار فرمانده نصر ۵ (سرهنگ ستاد یعقوب علییاری) و فرمانده نصر ۶ (سرهنگ زرهی مجید صارمی) مأموریت و سمت پیشروی هر دو یگان را در روی زمین مشخص و هدایت این عملیات را به فرمانده شجاع و دلاور نصر ۵ محول نمود.

سرهنگ علییاری پس از دریافت مأموریت اظهار نمود نصر ۵ یک یگان پیاده است و پیشروی در روز روشن در دشت باز زیر تیر مستقیم دشمن آسیب‌پذیری یگان را بالا خواهد برد. ولی با

توجه به وضعیت حاد منطقه عین خوش من اجرای این دستور نظامی را اطاعت می‌کنم و خطرات را با آغوش باز می‌پذیرم و با ادای احترام نظامی آماده اجرای مأموریت گردید.

فرمانده نصر ۶ نیز با روحیه بسیار بالا و مشاهده پیروزی‌های به دست آمده رزمندگان اسلام اعلام نمود به امید خدا به سمت امامزاده عباس پیشروی خواهم نمود و با انهدام تانک‌های دشمن منطقه امامزاده عباس را انشاء الله به تصرف در خواهم آورد.

با شروع حرکت نصر ۵ و نصر ۶ فرمانده قرارگاه نصر به همراهی افسر رابط قرارگاه کربلا ۲ (سرهنگ ستاد نصرت الله معین وزیری) و رکن سوم قرارگاه نصر در ارتفاعات علی گریزد که کاملاً مسلط بر منطقه بود حرکت یگان‌ها را کنترل و آتش توپخانه‌ها را به سمت دشمن روانه می‌کردند یگان‌های نصر ۲ نیز کاملاً به ارتفاعات علی گردزد مسلط شده بودند، قسمتی از گردان ۲۴۲ تانک تیپ ۴ زرهی (احتیاط) نیز مواضع مناسبی را به سمت غرب اشغال و آماده پاتک با دشمن شدند. یگان‌های زرهی دشمن از سمت جاده دچه ابوغریب برای پاتک به تدریج وارد منطقه می‌شدند و هدایت یگان‌های زرهی دشمن توسط یک فروند بالگرد از راه دور انجام می‌شد که کاملاً مشخص بود. جنگ زرهی تمام عیاری بین نصر ۶ و یگان‌های تانک دشمن در منطقه شروع شد، وسایل مهندس لشکر و جهاد مشغول کندن سنگر برای پناه گرفتن تانک‌های خودی بودند عناصر پیاده سعی کردند در حاشیه شمالی جاده عین خوش دهلران به طرف جنوب و غرب مستقر شوند، دشمن به صورت موجی تانک‌ها را به جلو هدایت می‌کرد با اجرای آتش توپخانه و همچنین تانک‌های نصر ۶ و تیراندازی آر پی جی ۷ رزمندگان دلاور که در حاشیه جاده دهلران و شیارها پناه گرفته بودند اجازه نزدیک شدن تانک‌های دشمن به منطقه را نمی‌دادند تیربار تانک‌های دشمن مرتب کار می‌کرد ولی جسارت نزدیک شدن به جلو را از ترس تیراندازان آر پی جی ۷ نداشتند. نصر ۶ در ساعت ۰۶۳۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ اعلام نمود تعداد زیادی تانک از ارتفاعات تینه به طرف نیمار: (۳-۷) و نصره نیز در بین یگانهای عمل کننده در بدسی سنگرهای مورد نیاز را ام که در حال پیشروی است وارد عمل امامزاده عباس در حرکت هستند تیپ ۳۷ در ساعت ۰۷۰۷ اعلام نمود وارد امامزاده عباس شده (سند شمار ۵۷۱۰ ساعت ۰۷۱۰ اعلام نمود یگانهای نصر ۵ نیز و وارد امامزاده عباس شدند قرارگاه نصر به منظور هماهنگی بین یگانهای ساعت ۰۷۳۳ به نصرع اعلام نمود به سمت جنوب غربی حالت پدافندی بگیرد تا وسایل سنگین مهندسی سنگرهای آماده نمایند. در این لحظه نصر ۲ در

ساعت ۰۹:۰۲ به قرارگاه نصر علام نمود به طرف رودخانه رفاثیه در حال پیشروی او از نصر به نصرا ابلاغ شد یک احتیاط مناسب آماده نمایند تا در صورت نیاز در منطقه نصر ۲ که در حال پیشروی نماید.

بدین ترتیب با از خود گذشتگی و ایثار نصر ۵ (تیپ ۵۸ ذوالفقار ادغامی) و نصر ۶ (تیپ ۳۷ زرهی وی دشمن در اجرای پاتک فشار دشمن از سمت امامزاده عباس به طرف عین خوش در منطقه قرارگاه قدس برداشته و یگانهای دشمن به طور کامل در منطقه فوق زمین گیر شدند در نتیجه این عمل متهورانه نیروهای قرارگاه نصر، بعمان قرارگاه قدس موفق شدند پاتک دشمن از سمت دویرج را دفع و موقعیت خود را تثبیت نمایند.

همزمان با عدم موفقیت دشمن در پاتک پیش‌بینی شده (و اطمینان قرارگاه نصر در غرب منطقه) نصر ۱ و ۳ نیز به سمت رودخانه رفاثیه به پیشروی خود ادامه دادند و در سمت شمال رودخانه رفاثیه به سمت جنوب مستقر و برای ادامه عملیات شروع به شناسایی منطقه نمودند. نصر ۲ در پیشروی خود اعلام نمود دشمن وسایل و تجهیزات خود را در حسن بربوطی منهدم نموده تا به دست نیروهای ایرانی نیفتد و همچنین توپخانه لشکری در ساعت ۱۹۴۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ گزارش داد تعداد ۳۰ قبضه موشک انداز ۱۲۲ میلیمتری کاتیوشا و ۳ قبضه توپ ۱۵۵ میلیمتری و یک قبضه توپ ۱۳۰ میلیمتری و ۳۰ قبضه توپ ۵۷ میلیمتری پدافند هوایی به انضمام ۳۰ قبضه توپ ۲۳ میلیمتری پدافند هوایی و در حدود ۴ هزار گلوله از انواع مختلف از دشمن در منطقه را سالم جمع‌آوری و به عقب تخلیه نمود.

بدین ترتیب در روز ۶۱/۰۱/۰۴ مرحله دوم عملیات قرارگاه نصر که به منظور رفع تهدید و انهدام نیروهای دشمن در منطقه دشت عباس پیش‌بینی شده بود پایان یافت و قرارگاه قدس هم مواضع متصرفی خود را در شرق و غرب عین‌خوش تثبیت نمود.

پاتک‌های ارتش عراق در روز سوم عملیات (روز چهارم فروردین ماه ۶۱)

در قسمت جنوب غربی منطقه قرارگاه فتح موفق شد با یک مانور احاطه‌ای توسط تیپ ۵۵ هوابرد و تیپ ۸ نجف (و دور زدن دشمن) در منطقه رقابیه تانک‌های تیپ ۳۴ زرهی لشکر یک مکانیزه مستقر در رقابیه را ۷۰٪ منهدم نماید در نتیجه تانک‌های لشکر ۳ که در ساعت ۰۸:۱۵ به منظور پاتک قصد حرکت از دوسلک به منطقه دشت عباس را داشتند با توجه به تهدید تنگ رقابیه مجدداً به محل استقرار اولیه برگشتند.

با تصرف توپخانه‌های مستقر در تنگ رقابیه و از هم پاشیدگی سازمان دشمن در این منطقه یگان‌های لشکر یک مکانیزه مستقر در منطقه رادار از ساعت ۱۰۰۰ صبح وحشت زده به عقب فرار کردند و یگان‌های دشمن مستقر در حسن بربوطی نیز از ساعت ۱۰۰۰ صبح تجهیزات خود را به آتش کشیدند تا به دست نیروهای ایرانی نیافتند که عین گزارش فوق توسط فرمانده نصر ۲ در این روز تأیید گردید و در ساعت ۱۱۳۰ روز ۶۱/۰۱/۰۴ هشتاد درصد تیپ ۹۶ پیاده مستقر در رقابیه نیز توسط قرارگاه فتح منهدم گردیده است.

پانک‌های دشمن در قسمت شمالی منطقه در تپه ۲۰۲ از جنوب جاده دچه و جاده ابوغریب شدت گرفت و تیپ ۸ مکانیزه لشکر ۳ که در این پاتک شرکت داشت، موفق شد تا ساعت ۱۶۴۵ روز ۶۱/۰۱/۰۴ اطراف امامزاده عباس را به تصرف آورد و نیروهای ایرانی را به حالت روز ۶۱/۰۱/۰۳ درآورد. (سالارکيا، ۱۳۸۵، ۱۶۹)

رویدادهای روز چهارم عملیات (۶۱/۰۱/۰۵)

بارندگی شدید در این روز حرکات یگان‌های زرهی دشمن را با مشکل مواجه ساخت. در نتیجه واکنش شدید دشمن با حدود ۳۰۰ دستگاه تانک (احتمالاً از تیپ‌های ۸ و تیپ ۶ و تیپ ۱۱ و تیپ ۱۰) از طرف حسن بربوطی از قسمت جنوب شرقی رادار مشاهده شد که به علت آشفته‌گی این یگان‌ها و عدم کنترل توسط فرماندهان عراقی پاتک در منطقه جنوبی اجرا نشد. دشمن با اجرای پاتک‌های متعدد در قسمت شمالی منطقه نبرد نیز نتیجه‌ای نگرفت و یگان‌های قرارگاه قدس و نصر دلاورانه از دست آوردهای مرحله یکم و دوم عملیات دفاع کردند و اجازه هیچ گونه عکس‌العملی را به دشمن ندادند و نصر ۵ و در ساعت ۱۰۳۵ روز ۶۱/۰۱/۰۵ اعلام نمود تعداد ۴۰ نفر از نیروهای دشمن را به اسارت خود درآورده دو نفر از پرسنل اسیر اظهار داشته تعدادی می‌خواهند خود را تسلیم کنند با اجازه فرمانده نصر ۵ (سرهنگ علییاری) اسراء به یگان خود مراجعت و در برگشت تعداد ۴۰۰ نفر دیگر از پرسنل دشمن را برای تسلیم به همراه آوردند و بقیه یگان‌های قرارگاه نصر همچنان نسبت به تثبیت مواضع و شناسایی از منطقه ادامه دادند و خود را برای هرگونه تهدید احتمالی دشمن آماده نمودند.

وضعیت منطقه نبرد برابر اعلام قرارگاه کربلا در روز پنجم فروردین بدین شرح بود که قرارگاه نصر تا نزدیکی رودخانه رفاییه پیشروی نموده و در سمت غرب منطقه نیز در حدود ۲ کیلومتری شرق دچه حالت پدافندی گرفته و قرارگاه قدس نیز عین‌خوش را تأمین ولی هنوز

موفق به تأمین معبر ابوغریب نشده و قرارگاه فجر به علت مقاومت بیش از حد دشمن و وجود میادین مین فقط قادر شده است دشمن را تثبیت و از دخالت نیروهای دشمن در سایر مناطق جلوگیری نماید و در موفقیت قرارگاه نصر نقش مؤثری داشته باشد.

رویدادهای روز پنجم عملیات ۶۱/۰۱/۰۶

صبح روز ۶۱/۰۱/۰۶ فرمانده قرارگاه نصر (سرهنگ حسین حسینی سعدی و برادر باقری باتفاق رئیس رکن سوم لشکر ۲۱ پیاده حمزه سرهنگ علی محمد سالارکیا) از سمت رودخانه رفاییه و از نزدیک جناح شمالی ارتفاعات ابوصلیخات (جناح چپ لشکر ۱ مکانیزه) را شناسایی کردند در این شناسایی مشاهده شد که دشمن (لشکر یک مکانیزه) متوجه باز بودن جناح چپ خود شده و در حال فعالیت‌های اولیه برای پوشاندن این جناح می‌باشد و به این نتیجه رسیدند که چنانچه قرارگاه نصر از این جناح به سمت ارتفاعات ابوصلیخات (سایت ۵ و رادار و سایت ۴) تک نماید گره این منطقه عملیات که دشمن به سختی از آن دفاع می‌کرد و به هیچ وجه اجازه پیشروی به قرارگاه فجر را نداده بود باز خواهد شد.

عناصر فوق پس از این شناسایی بلافاصله به سمت قرارگاه کربلا حرکت و نتیجه شناسایی را با فرماندهان قرارگاه کربلا سرهنگ صیاد شیرازی و برادر محسن رضایی در میان گذاشتند. فرماندهان مذکور نیز هماهنگ اظهار داشتند که ما هم به این نتیجه رسیده‌ایم. سؤال شد آیا شما (قرارگاه نصر) آمادگی برای اجرای این عملیات را دارید؟ که پاسخ داده شد از همین لحظه آماده اجرای مأموریت هستیم. همین امر به عنوان دستور اجرای عملیات تلقی شد و بدون فوت وقت فرماندهان نصر ۱ و ۳ (سرهنگ علی رزمی فرمانده تیپ ۱ و برادر رئوفی نژاد و سرهنگ سعید پورداراب فرمانده تیپ ۳ با برادر کوسه‌چی) احضار و با توجه به شناسایی عملی قبلی از یک دیدگاه مناسب (ساختمان مخروبه‌ای مربوط به کشاورزان منطقه) روی زمین مأموریت نصر ۱ و ۳ به آنان ابلاغ و هدف یگان‌های عمل‌کننده روی زمین و نقشه، مشخص و به آنان نشان داده شد و خط حد بین ۲ یگان (نصر ۱ و ۳) نیز مشخص شد (قرارگاه کربلا دستور جزء به جزء شماره ۲ را که حاوی یک مانور احاطه‌ای یک‌طرفه در سطح قرارگاه کربلا به منظور ضربه زدن و اجرای اصل تمرکز در قسمت ضعیف از جبهه لشکر لشکر ۱ عراق بود ابلاغ نمود. در این دستور قرارگاه نصر مأموریت داشت در ساعت ۰۱۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۷ تک

کرده نیروهای دشمن در منطقه را منهدم و هدف‌های پیروز ۱ و ۲ و فاتح (سایت‌های ۴ و ۵ و رادار) را تصرف و تأمین و سپس در امتداد خط آتش محدود با قرارگاه فجر الحاق نماید. بر مبنای همین دستور شفاهی نصر ۱ و ۳ برای اجرای مأموریت حرکت کردند، زمان تک از طریق قرارگاه کربلا ساعت ۰۱۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۷ و رمز عملیات هم بسم الله قاصم الجبارین یا زهرا (س) تعیین که به فرماندهان فوق ابلاغ شد. ضمن دستورات شفاهی به فرماندهان تذکر داده شد که بایستی سکوت رادیویی به طور مطلق اجراء شود (بی‌سیم‌ها به گوش و به هیچ وجه حق صحبت ندارند حتی با رمز) ارسال پیام تا جایی که مقدور است از طریق با سیم و به صورت تلفنی اعلام شود.

قرارگاه نصر نیز بر مبنای دستور قرارگاه کربلا دستور جزء به جزء شماره ۲ قرارگاه نصر را با اعلام وصول ز-ه-۲۵ در تاریخ ۶۱/۰۱/۰۶ برای تصرف سایت‌ها و رادار به یگان‌ها ابلاغ نمود (مدرک دستور جزء به جزء شماره ۲ قرارگاه کربلا) و (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۲ قرارگاه نصر (سالارکيا، ۱۳۸۵، ۱۷۱))

پاتک دشمن روز پنجم عملیات (۶۱/۰۱/۰۶)

روز ششم فروردین ماه دشمن تیپ‌های زرهی خود را در منطقه حسن بربوطی متمرکز کرد تا با شدت هر چه بیشتر پاتک نماید که به علت آشفتگی یگان‌های دشمن این پاتک اجرا نشد.

مرحله سوم عملیات

رویدادهای روز سوم ۶۱/۰۱/۰۷

روز هفتم فروردین ماه سال ۶۱ یکی از روزهای سرنوشت ساز جنگ تحمیلی و روز بزرگ و افتخار آمیز قرارگاه نصر بود روزی که پرسنل غرور آفرین این قرارگاه سرمست از پیروزی‌های به دست آمده در عملیات مرحله یکم و دوم با روحیه بسیار بالا و میل به ادامه نبرد برای به گور سپردن آرزوهای سردار قادسیه (اشغال خوزستان و ...) حمله بی‌امان خود را به طرف سایت‌ها شروع کردند تا کلید بصره را از جبار و خونخوار زمان به زور بستانند و چنان درسی به صدام و حامیان او بدهند که دیگر هوس تجاوز به ایران اسلامی را نکرده و همانند روزهای اول جنگ زبان به یاوه‌گویی دراز نکند بدین ترتیب پیشروی یگان‌های نصر ۱ و ۳ از ساعت ۲۳۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۶ به سمت هدف‌های تعیین شده آغاز گردید (سایت ۵ و رادار هدف نصر ۱ و سایت ۴ هدف نصر ۳) با توجه به ضیق وقت، یگان‌ها به صورت تعجیلی و در اسرع وقت

برای اجرای مأموریت آماده شدند و به سمت اهداف تعیین شده حرکت کردند با نگرش به اینکه فرصت کافی برای شناسایی یگان‌های عمل‌کننده (گردان و گروهان) نبود و فاصله یگان‌های خودی از مبداء حرکت تا هدف نسبتاً زیاد و مسیر پیشروی ناشناخته بود. حرکت با احتیاط و آرامی و نسبتاً کند صورت می‌گرفت با توجه به اینکه ساعت آغاز درگیری ساعت ۰۱۰۰ بامداد تعیین و ابلاغ شده بود در آن ساعت هیچ گونه اطلاعی و پیامی از یگان‌های عمل‌کننده شنیده نشد (البته قبلاً دستور سکوت مطلق رادیویی داده شده بود) زمان به سرعت می‌گذشت ساعت ۰۱۳۰ - ۰۲۰۰ - ۰۲۳۰ - ۰۳۰۰ لحظه به لحظه بر نگرانی‌ها افزوده می‌شد.

حدود ساعت ۲۳۳۰ روز ۶۱/۰۱/۰۶ اطلاعات قرارگاه کربلا (از پست شنود) اطلاع داد که دشمن در حال آماده شدن برای پاتک در منطقه قرارگاه نصر با یک یگان زرهی می‌باشد. فرمانده قرارگاه کربلا از این پیام قدری نگران شده بود. در نتیجه در همین زمان فرماندهان نصر و ستاد کربلا را جمع کرد و اظهار داشت که اطلاع اخیر حائز اهمیت است. در صورتی که دشمن اقدام به پاتک نماید در حالی که قرارگاه نصر در حین تک می‌باشد، صدمه خواهیم دید و احتمال دارد که وضعیت به طور کامل تغییر کند و موفقیت‌های به دست آورده را نیز دست بدهیم، بهتر است که دستور داده شود یگان‌های (نصر ۱ و ۳) برگردند به مواضع اولیه، فرماندهان قرارگاه نصر اظهار داشتند که اولاً امکان برگشت و جمع‌آوری یگان‌ها در این تاریکی شب نیست و به هیچ وجه نمی‌توان آنها را به عقب برگرداند، اجرای چنین امر ضایعات ناگواری را در بر خواهد داشت ثانیاً قلب ما روشن و موفقیت را گواهی می‌دهد. بیاری خداوند به حرکت ادامه می‌دهیم، حدود ساعت ۰۳۱۰ بود که بیسیم نصر ۳ به صدا در آمد و اعلام نمود ما به دشمن رسیده ایم چه کنیم؟

دستور داده شد منتظر دستور باشید تا دستور درگیری داده شود هنوز نصر ۱ ارتباط برقرار نکرده بود در ساعت ۰۳۲۰ با اعلام رمز بسم الله الرحمن الرحیم یا زهرا (س) توسط فرمانده قرارگاه نصر، نصر ۱ و ۳ تک را آغاز و با دشمن درگیر شدند.

در ساعت ۰۳۵۵ دقیقه نصر ۳ اعلام نمود یگان‌ها در حال پیش‌روی هستند و یک دستگاه تانک دشمن به آتش کشیده شده و دشمن از ترس با گلوله‌های منور تمامی منطقه را روشن نموده که روشن کردن منطقه توسط دشمن به نفع نیروهای خودی در اجرای مأموریت بود در ساعت ۰۴۴۴ دقیقه نصر ۳ اعلام نمود افراد ما در حال پیش‌روی هستند و دشمن در حال فرار

است. قرارگاه نصر به نصر ۱ و ۳ دستور داد با توجه به تأمین به حرکت خود ادامه دهید و نصر ۲ آماده باشد تا در منطقه نصر ۱ و ۳ به کار رود. با توجه به زمان آغاز تک و اینکه یگان‌های دشمن حداکثر تا ساعت ۰۲۰۰ با مداد انتظار حمله نیروهای ایرانی را داشتند و در اثر خستگی مفرط نیروهای دشمن به تصور اینکه دیگر در این ساعت ایرانی‌ها حمله نخواهند کرد و وقت حمله گذشته است همگی به استراحت پرداخته بودند پست شود در ساعت ۰۵۱۱ اعلام نمود تعدادی از افراد دشمن در خواب هستند و هر چه فرمانده آنها را صدا می‌کند کسی جواب نمی‌دهد.

خبرهای واصله از یگان‌ها هم خوشحال کننده بود و دریچه‌های پیروزی از همان لحظات اولیه بر روی رزمندگان قرارگاه نصر باز شد، در ساعت ۰۵۳۴ دقیقه بامداد نصر ۱ اعلام نمود سایت ۵ را به تصرف خود درآورده و هم اکنون به طرف رادار در حال پیشروی است، قرارگاه نصر در ساعت ۰۵۴۵ به منظور تأمین بیشتر عملیات به تیپ ۳ لشکر ۹۲ (نصر ۷) که در پشت ارتفاعات علی‌گه‌رزد مستقر بودند دستور داد محل نصر ۲ را اشغال نماید تا نصر ۲ بتواند به کمک نصر ۱ به طرف جنوب حرکت نماید با توجه به پیشروی سریع یگان‌ها و از هم پاشیدن نیروهای عراقی در ساعت ۰۶۰۵ پست شنود اعلام نمود که یکی از فرماندهان خط مقدم دشمن گزارش نموده است دیگر نمی‌توانیم مقاومت کنیم و می‌خواهیم عقب‌نشینی نماییم و بیشتر نیروها متلاشی شده و روحیه را باخت‌اند و آتش توپخانه نیروهای ایرانی شدیداً روی ما اثر گذاشته است و قادر به مقاومت نیستیم.

با توجه به موقعیت قرارگاه فجر در منطقه پل رفائییه و استحکامات دشمن در این منطقه، نصر ۳ گروه رزمی (۱۷۱ پیاده ادغامی) را به فرماندهی سروان حسن براتی مأمور شکستن خط دشمن و حفظ جناح چپ نصر ۳ نمود که این یگان با شکستن خط و وارد آوردن فشار به دشمن در ساعت ۰۶۴۷ باعث شکستن خط و سقوط پل رفائییه شد و بالاخره یگان‌های قرارگاه فجر توانستند از سمت پل رودخانه رفائییه پیشروی نمایند. در ساعت ۰۶۴۷ سایت ۴ توسط نصر ۳ سقوط کرد و در ساعت ۰۶۴۵ یگانی از دشمن با ۱۲ دستگاه تانک و ۸۰ نفر از پرسنل خود را به نصر یک تسلیم نمودند و با توجه به سرعت پیشروی و مشاهده عینی پیروزی توسط رزمندگان اسلام و سقوط رادار و تأسیسات سایت ۴ و ۵ شکستن خط در منطقه پل رفائییه رزمندگان جمهوری اسلامی ایران توانستند قسمت عمده میدان نبرد در شرق چنانه و دوسلک

را تحت دیدبانی و هدایت آتش توپخانه قرار دهند و با سقوط مواضع مستحکم دشمن در حوالی ایستگاه رادار سازمان دفاعی دشمن مختل گردید و یگان‌های زرهی و مکانیزه دشمن را که در ارتفاعات ابوصلبیخات مستقر بودند (در واقع تیپ یکم لشکر یک مکانیزه دشمن از ورزیده‌ترین یگان‌های دشمن بود) بطور کامل به محاصره نصر ۳۱ و در آمدند، در ساعت ۰۹۴۱ فرمانده قرارگاه نصر به قرارگاه فجر اعلام می‌نماید الحاق بین قرارگاه نصر و فجر انجام شد به یگان‌های فجر اعلام کنید منطقه زعن و عنکوش و دره خنگ و شلش را پاکسازی کنند و نیازی نیست به سمت سایت‌ها بروند، در ساعت ۰۹۵۱ تعداد ۵۰ دستگاه تانک که خدمه آنها از تانک پیاده شده و دست‌هایشان را بالا بردند خود را به نصر ۳ تسلیم نمودند. با محاصره سایت‌ها و از هم پاشیدن دشمن بالگردهای عراقی برای نجات فرماندهان وارد منطقه نبرد شدند و در مقر سپاه دشمن واقع در چنانه ازدحامی از نیروهای دشمن بود که انبارهای مهمات را به آتش کشیده بودند تا به دست نیروهای ایرانی نیفتد و دیده‌بانهای توپخانه با استفاده از این سردرگمی دشمن همچنان با شدت روی چنانه و دوسلک بی‌وقفه اجرای آتش می‌کردند و بالگردهای هوانیروز نیز وارد منطقه عملیات شده و تانکهای سرگردان را مورد هدف قرار می‌دادند (نصر ۵ تیپ ۵۸ ذوالفقار ادغامی) در ساعت ۱۱۰۰ نظاره‌گر فرار ۵۰ دستگاه تانک از دشت عباس به طرف ارتفاعات تینه می‌باشد و در همین ساعت نصر ۳ اعلام کرد حدود ۴ تا ۵ هزار نفر اسیر در منطقه سایت‌ها گرفته‌اند و تقاضای اتوبوس برای تخلیه این تعداد اسیر را دارند. در ساعت ۱۳۲۵ دقیقه روز ۶۱/۰۱/۰۷ برابر اظهار (سرهنگ صالح احد) که اسیر شد تیپ ۱۲ از لشکر ۳ زرهی دشمن و تیپ ۴۲۱ پیاده که از بستان وارد منطقه عملیات شده با تیپ ۱۹ و ۳۷ از لشکر ۷ و تیپ‌های ۷ و ۹ (مهمات خاصه) به منظور پاتک وارد منطقه عملیات شدند تا منطقه سایت و رادار را باز پس گیرند که به تیپ ۴ زرهی (نصر) و تیپ ۳ لشکر ۹۲ (نصر ۷) آماده باش داده شد ولی با از هم پاشیدن دشمن در تمامی منطقه عملیات و سردرگمی دشمن عملاً این پاتک انجام نشد و با به آتش کشیدن انبارهای مهمات چنانه و فرار دشمن در تمامی منطقه و تسلیم شدن ۷۰ دستگاه نفربر با خدمه در جنوب سایت ۴ و روحیه بالای نیروهای باقی مانده را پاکسازی و منهدم و اسیر شد و تا ساعت ۱۵۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۷ حالت سکون و رکود در منطقه ایجاد شد و یگان‌های تک‌ور در منطقه حالت پدافندی گرفتند و با توجه به خستگی مفرط ادامه عملیات برای پاکسازی منطقه از نیروهای متجاوز به روز بعد موکول شد.

باتک‌های ارتش عراق در روز ششم عملیات (۶۱/۰۱/۰۷)

عملیات موفق قرارگاه نصر در مرحله سوم و تصرف ارتفاعات ابوصلیخات (سایت ۴ و رادار و سایت ۵) توسط نصر ۳ تیر خلاصی بود که در عملیات فتح المبین به دشمن زده شد بدین ترتیب که در ساعت ۰۹۵۰ دقیقه ۵۰ دستگاه تانک دشمن خود را به نصر ۳ (تیپ ۳ لشکر ۲۱ پیاده حمزه) تسلیم کردند و تیپ ۲۷ لشکر یک مکانیزه مستقر در تپه رادار به حالت فرار منطقه را ترک کردند و بالگرد دشمن برای نجات جان فرماندهان وارد عمل شد در حالی که یک گردان تانک در ساعت ۱۳۴۰ در جنوب سایت ۴ خود را تسلیم قرارگاه نصر نمودند و در ساعت ۱۴۲۰ نیز یک گردان مکانیزه لشکر یک با ۷۰ دستگاه نفر خود را تسلیم نیروهای قرارگاه نصر نمودند.

مرحله چهارم عملیات

رویدادهای مرحله چهارم عملیات

به منظور رسیدن به مرحله نهایی خیز دیگری لازم بود تا پیروزی کامل شود بدین منظور قرارگاه کربلا ۲ دستور جزء به جزء شماره ۳ را صادر نمود، که خلاصه ای از این دستور به شرح زیر است:

تیپ ۱ لشکر ۲۱ پیاده حمزه از ساعت ۱۶۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۷ در کنترل عملیاتی کربلا ۲ کلیه هدف‌ها به جز هدف فتح تأمین شده است تعدادی از نیروهای دشمن در منطقه منهدم و بیش از ۱۰ هزار نفر از آنان به اسارت نیروهای خودی درآمدند، باقیمانده یگان‌های منهدم شده دشمن در محور چنانه - دوسلک در حال فرار می‌باشند.

قرارگاه عملیاتی کربلا ۲ مأموریت دارد در ساعت ۰۲۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۹ تک نموده تپه‌های غرب چنانه و دوسلک را تأمین و نیروهای دشمن در منطقه را منهدم و سپس در امتداد خط سرخ پدافند می‌نماید.

برابر دستور قرارگاه کربلا قرارگاه نصر مأموریت داشت در ساعت ۰۲۰۰ روز ۶۱/۰۱/۰۹ به منظور تصرف هدف فتح (چنانه) تک نموده ضمن تصرف و پاکسازی منطقه با قرارگاه فتح الحاق حاصل نماید. در روز هشتم قرارگاه‌های عمل‌کننده در عملیات مشغول پاکسازی منطقه بودند و دشمن هنوز در قسمت جنوبی دشت عباس و حوالی آبادی‌های حسن بربوطی و واوی و تل وجود داشت ولی قادر به ادامه نبرد نبودند در هر حال بایستی منطقه پاکسازی می‌-

شد و بیشترین پاکسازی بایستی در منطقه قرارگاه نصر انجام می‌گرفت. فرمانده نصر ۲ (سرهنگ شاهین راد) با تعدادی از عناصر تأمینی و با استفاده از به هم ریختگی سازمان رزمی دشمن و مشاهده فرار دست جمعی آنها از موقعیت استفاده نمود و به سمت آبادی‌های تل و واوی حرکت نموده و روز هشتم فروردین ما اعلام نمود آبادی‌های تل و واوی خالی از دشمن است در صورتی که اجازه می‌دهید نسبت به اشغال مناطق اقدام کنم که از طریق قرارگاه نصر اعلام شد ضمن هماهنگی با یگان‌های فوق اقدام کنید و به نصر ۴ (تیپ ۴ زرهی) نیز دستور داده شد جناح راست یگان‌های نصر ۲ را پوشش، تا یگان‌های نصر ۲ با ادامه حرکت به سمت مناطق فوق در ساعت ۱۰۵۰ اعلام نمودند منطقه تل اشغال و تعدادی از افراد دشمن نیز به اسارت درآمدند، در قسمت‌های شمالی منطقه نبرد به نصر ۵ ابلاغ شد به پیشروی خود به سمت غرب ادامه دهد و پس از پاکسازی منطقه دشت عباس در منطقه دچه با قرارگاه قدس الحاق حاصل نماید با ادامه حرکت این یگان و باز شدن قسمتی از یگان به سمت قرارگاه قدس در ساعت ۱۱۱۰ الحاق بین دو قرارگاه حاصل شد. و نصر ۵ و ۶ همزمان پیشروی به سمت تنگ ابوغریب را آغاز نمودند و پس از اشغال تنگ ابوغریب در امتداد خط سرخ در ارتفاعات تینه مستقر شدند (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۳ (قرارگاه کربلا) (سالارکیا، ۱۳۸۵، ۱۷۳).

با ادامه حرکت یگان‌های قرارگاه نصر ۲ از شمال به جنوب به سمت چنانه و هم چنین یگان‌های نصر ۱ و ۳ در تپه‌های ابوصلیخات و ادامه فشار توسط یگان‌های قرارگاه نصر و فرار عجلولانه دشمن به سمت غرب بیش از صدها دستگاه تانک و نفربر دشمن در باطلاق سندال فرو رفته و خدمه تانک‌ها و نفربرها تسلیم و تعدادی نیز به هلاکت رسیدند. بالاخره یگان‌های نصر ۲ در ساعت ۱۶۲۰ وارد منطقه چنانه و دوسلک شدند، بدین ترتیب مرحله چهارم عملیات فتح المبین که پاکسازی دوسلک و برقازه بود و اجرای آن برای روز نهم فروردین ماه پیش بینی شده بود در روز هشتم فروردین ماه (یک روز زودتر) با تلاش همه جانبه عناصر ارتشی و سپاهی و نیروهای مردمی به مرحله اجرا درآمد (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۳ قرارگاه نصر) (سند شماره ۸-۷) (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۴ قرارگاه نصر) (سالارکیا، ۱۳۸۵، ۱۷۹).

روز هشتم فروردین ماه سال ۶۱ مأموریت ق کربلا ۲ به طور کامل اجرا و خط سرخ تأمین و مأموریت خاتمه یافت. پس از تأمین کلیه هدف‌های پیش‌بینی شده در چهار مرحله از عملیات فتح المبین (کربلا ۲) قرارگاه مقدم نزا‌جا در جنوب به لشکر ۲۱ پیاده حمزه مأموریت داد، پدافند منطقه را از ساعت ۲۴۰۰ روز ۶۱/۰۱/۱۱ به لشکر ۷۷ پیروز واگذار نموده و یگان‌های رها شده را به منطقه عمومی اهواز حرکت دهد و آماده اجرای عملیات کربلا ۳ گردد.

بر مبنای دستور فوق لشکر دستور جزء به جزء شماره ۵ خود را با اعلام وصول ح-س ۲۰ صادر و به یگان‌ها ابلاغ نمود پس از خاتمه تعویض در منطقه عمومی سبزآب مستقر و آماده باشند بنا به دستور به منطقه عمومی اهواز حرکت نمایند (مدرک: دستور جزء به جزء شماره ۵ لشکر ۲۱ پیاده حمزه) (سالارکيا، ۱۳۸۵، ۱۸۲).

پایان عملیات قرارگاه نصر روز (۶۱/۰۱/۰۸)

در ساعت ۱۷۲۶ فرمانده قرارگاه نصر پیام زیر را به قرارگاه کربلا فرستاده ضمن عرض تبریک به پیشگاه رهبر کبیر انقلاب اسلامی و فرمانده کل قوا هدف فتح (منطقه دوسلک) توسط رزمندگان قرارگاه نصر ۲ تیپ ۲ پیاده و تیپ محمد رسول الله (ص) سپاه پاسداران این قرارگاه در ساعت ۱۷۰۰ هفده روز جاری ۶۱/۰۱/۰۸ تصرف و تأمین گردید (سالارکيا، ۱۳۸۵، ۱۶۰).

فرمانده قرارگاه تاکتیکی نصر سرهنگ حسین حسینی سعدی - برادر حسن باقری

روش‌شناسی

این پژوهش از نوع کاربردی و روش تحقیق کیفی است، با توجه به ماهیت موضوع پژوهش، محققان تلاش می‌کنند با توجه به آنچه هست و دلایل و ادله‌های مرتبط، مستندسازی هدایت عملیات قرارگاه نصر در عملیات کربلا ۲ (فتح المبین) را معین کنند.

تجزیه و تحلیل

در این پژوهش با تجزیه و تحلیل محتوا (با تمرکز بر روی تفسیر و درک متن)، داده‌ها به طور منظم از تاریخچه، تحقیقات انجام شده قبلی، اسناد و مدارک، مصاحبه با صاحب‌نظران انجام گرفت. ابتدا داده‌های کیفی گردآوری شده از تاریخچه، تحقیقات انجام شده قبلی، اسناد و مدارک و مصاحبه با صاحب‌نظران طبقه‌بندی و اقدام به پالایش شد به نحوی داده‌های تکراری، مضاعف و نامربوط حذف و پس از آن تلخیص داده‌ها انجام شد تا داده‌های باقی مانده کاملاً

در راستای هدف تحقیق، خلاصه شده و در پایان نمایش داده شد. سپس داده‌های طبقه‌بندی شده با استفاده از عقل، منطق و استدلال پژوهشگران تجزیه و سپس تحلیل شد و در پایان مورد قضاوت قرار گرفت.

نتیجه‌گیری

عملیات فتح‌المبین یکی از عملیات‌های سرنوشت‌ساز در تاریخ جنگ ایران و عراق محسوب می‌گردد. پیروزی‌های چشمگیر رزمندگان اسلام طی این عملیات، ضمن این‌که حیرت و تعجب محافل سیاسی و نظامی جهان را برانگیخت، باعث شد تا توازن قوا در جنگ تحمیلی کاملاً بر هم خورده و ایران در دو جبهه سیاسی و نظامی ابتکار عمل را در دست خود گیرد.

■ یگان‌ها برای رسیدن به اهداف خود در منطقه، طرح مانوری به شکل زیر طراحی کرده بودند و در طول عملیات توانستند قسمت اعظم آن را به مرحله اجرا درآورند.

الف- تصرف مواضع لشکر یکم در مناطق رقابیه از کوه میشداغ به سمت جنوب و غرب و حرکت به سوی جاده اصلی فکه - شوش

ب- تصرف مواضع لشکر دهم از طریق دشت سپتون و رسیدن به جاده اصلی عین‌خوش - امامزاده عباس

ج- تصرف مواضع لشکر یکم در محور جاده اصلی (جبهه تیپ یکم و تیپ ۹۳) و همچنین تصرف جبهه در منطقه دوسلک و جبهه لشکر دهم در محور نادری و پاکسازی منطقه، رادار.

د- ظاهراً هدف اصلی نیروها محاصره و از یکدیگر جدا ساختن یگان‌های عراقی و در نتیجه نابودی و اسارت افراد بود.

■ خارج شدن شهرهای دزفول، شوش، اندیمشک و جاده مواصلاتی دزفول - اهواز از زیر آتش توپخانه دشمن.

■ تصرف ارتفاعات ابوصلیبی‌خات، میشداغ، رقابیه، تینه و عین‌خوش

■ نقاط قوت نیروهای ایران از نظر عراقی‌ها در این عملیات نتیجه‌گیری شد:

حجم نیروهای شرکت کننده، گستردگی حجم عملیات، اصل غافلگیری، از کار انداختن توپخانه عراق، وارد آوردن ضربات پی‌در پی به دشمن، محاصره یگان‌ها، جمع‌آوری اطلاعات، دقت طرح و

نقشه عملیات، استفاده از موتور سیکلت‌ها، ابتکار در سقوط قرارگاه‌های عراق، روحیات بالا

■ نقاط ضعف نیروهای ایران از نظر عراقی‌ها در این عملیات نتیجه‌گیری شد:

عدم پیش‌بینی نتایج عملیات، عدم ادامه ارتباطات میان ستون‌های نیروهای اسلام (ستون عین‌خوش و ستون رقابیه)، لو رفتن اطلاعاتی پیرامون گردآمدن نیروها، علنی بودن تجمع نیروها.

■ نقاط ضعف نیروهای عراقی از نظر عراقی‌ها در این عملیات نتیجه‌گیری شد:

وسعت جبهه در مواضع دفاعی، کم بودن موانع و عدم پشتیبانی آن‌ها، انجام حملات ناموفق، عدم وجود یگان‌هایی برای پشتیبانی آتش، واگذاری مواضع دفاعی به یگان‌های زرهی، ارائه ندادن اطلاعات دقیق. به‌کارگیری تمامی نیروهای ذخیره، نبود کنترل و هماهنگی و تسلط بر پل، از دست دادن روحیه.

■ نقاط قوت نیروهای عراقی از نظر عراقی‌ها در این عملیات نتیجه‌گیری شد:

داشتن اطلاعات از وضعیت نیروهای ایرانی، عقب‌نشینی به مرزهای بین‌المللی.

■ قرارگاه نصر در هدایت عملیات فتح‌المبین (کربلا ۲) اصل سادگی را در حد خوبی رعایت کرد.

■ قرارگاه نصر در هدایت عملیات فتح‌المبین (کربلا ۲) توان رزمی را در سطح مطلوبی بکار گرفت (معین‌وزیری، ۱۳۸۶، ۲۷۰).

پیشنهاد

در طول تحقیق با استفاده از مطالعه منابع مشخص گردید که عملیات‌های دیگر قرارگاه‌های سازمانی عملیات کربلا ۲ نقش دارند؛ بنابراین پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران دیگر در رابطه با موضوع‌های پیشنهادی زیر تحقیق نمایند.

مستندسازی هدایت عملیات قرارگاه قدس در عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین)

مستندسازی هدایت عملیات قرارگاه فجر در عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین)

مستندسازی هدایت عملیات قرارگاه فتح در عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین)

پیشنهاد می‌گردد پژوهشگران دیگر در رابطه با موضوع‌های پیشنهادی زیر تحقیق نمایند.

کاربرد توان رزمی در هدایت عملیات قرارگاه قدس در عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین)

کاربرد اصول جنگ در هدایت عملیات قرارگاه فجر در عملیات کربلا ۲ (فتح‌المبین)

قدردانی

در پایان از تمامی عزیزانی که ما را در راستای انجام این تحقیق یاری رساندند، کمال تشکر و امتنان به‌عمل می‌آید.

منابع

- دورانت، ویل و آریل، (۱۳۹۵)، درآمدی بر تاریخ تمدن (درس‌های تاریخ)، ترجمه: بطحانی، احمد و دیهیمی، خشایار، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی، تهران.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز.
- سند شماره ۱-۷ و ۲-۷، دستور جزء به جزء شماره ۱ کربلا ۲، ۲۴۰۰ سوم فروردین ۱۳۶۱.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز، سند شماره ۳-۷، دستور آگهی تیپ ۳۷ زرهی، چهارم فروردین ۱۳۶۱.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز، سند شماره ۵-۷ و ۶-۷، دستور جزء به جزء شماره ۲ کربلا ۲، ۰۳۰۰ ششم فروردین ۱۳۶۱.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز، سند شماره ۷-۷ و ۸-۷، دستور جزء به جزء شماره ۳ کربلا ۲، ۱۴۰۰ هفتم فروردین ۱۳۶۱.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز، سند شماره ۹-۷، دستور جزء به جزء شماره ۴ کربلا ۲، هشتم فروردین ۱۳۶۱.
- سالاری کیا محمد، (۱۳۸۵)، عملیات فتح‌المبین قرارگاه نصر، چاپ اول، انتشارات ایران سبز، سند شماره ۱۰-۷، دستور جزء به جزء شماره ۵ کربلا ۲، ۲۲۰۰ نهم فروردین ۱۳۶۱.
- گروه مؤلفان، (۱۳۹۹)، ارتش در دفاع مقدس، سال اول تهاجم و تثبیت، انتشارات دانشگاه فرماندهی و ستاد.
- معین‌وزیری نصرت‌ا...، (۱۳۸۶)، نگرشی علمی به عملیات فتح‌المبین، انتشارات آجا.